

OBRRTNIK

Glasilo Jugoslovanskega obrtništva Dravske banovine

Lastnik: Poverjenišvo za izdajo lista „Obrtnik“
Uprava: Ljubljana, Cesta 29./X. št. 19 (Marn Josip).
Naročnina znaša: za celo leto 30.—Din
za pol leta 15.—
posamezna številka 2*50 .

*V slogi in edinstvu
vsega Jugoslovanskega obrtništva
je uspeh!*

Uredništvo: Ljubljana, Borštnikov trg 1. — Odgovorni urednik Mihelčič Ivan. — Rokopisov ne vračamo. — Nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. — Oglase zaračunamo po ceniku. — Ponatis člankov dovoljen le z dovoljenjem uredništva.

Leto VII.

Ljubljana, dne 10. junija 1938.

Štev. 7.

Naše obrtniško razmerje

Obrtniški stan je stan, ki ima za sebe prav posebno odrejen položaj z ozirom na način obrtniškega dela. To delo se razlikuje predvsem po zaposlitvi uma in rok, vsled česar tudi staro ime obrtnika nazivlje rokodelca, katero ime kljub modernizaciji in razvoju tehnike še ni izgubilo in ne more izgubiti svojega pomena, čeprav se bodo še tako obrtniški obrati mehanizirali. Ročno spretnost in pomoč ter umsko delo bode še vedno tvorilo bistvo pojma obrtniške delavnosti.

Kakor nam je odrejen položaj, tako po raznovrstnosti obrtniških strok in panog, tako je že od nekdaj tudi urejen položaj obrtništva v javnosti. Zgodovina dokazuje, da je obrtništvo bilo vedno konstruktiven element in pa močan nacionalen faktor, saj se je obrtnika in njegovo pomožno osebje vedno povsod videlo pri pozitivnem izvajanju kulturnega, prosvetnega in gospodarskega dela naroda. Priznanja in priče o tem dovolj zgovorno dokazujejo, da je temu res tako. Prišel pa je čas naglega razvoja tehnike, ki je postavil ob stran obrtniške rokodelske tvornosti tudi stroje in stvoril industrijo. Ta položaj, ki še vedno v večji meri razmejuje med seboj pojem obrti in industrije po posameznih strokah, nas obrtnike postavlja pred nova dejstva in nove naloge za bodočnost. Kljub razvoju industrije, ki je tudi narekovala racionalizacijo in mehanizacijo obrtniških obratov pa je še vedno obrtniški stan v svoji celoti z ozirom na raznolikost strok močan faktor v narodnem gospodarstvu, ker se izpopolnjuje z duhom časa in celo napreduje, kar zopet ustvarja nov položaj in zahteva izgrajenejših osnov za uspešen razvoj in zaščito obrtniškega stanu.

Skrb države se razume, je že analogna stvar za obrtništvo ter zato urejajo posebni zakoni položaj gospodarskih stanov, posebno pa še obrtništva v obstoječem družabnem redu. V kolikor obstoja obrtniška zakonodaja, pa je še pomanjkljiva, da bi bil obrtnik pri svojem delu tako zaščiten, kakor bi bilo potrebno z ozirom na uspešno zajamčenje obrtnikovih pravic, kakor tudi potreben uspešen razvoj za bodoče. Mnogo problemov obstoja baš vsled neurejenih razmer v zakonodajnem pogledu, ki jih obrtništvo vztrajno zahteva. Čudimo se le, da se temu nikakor ne odpore, čeprav so mnogi načrti, ki jasno dokazujejo življensko nujnost uzakonjenja gotovih stvari v zaščito legalnega obrtnika, s čemer ne bi bil zaščiten le obrtnik, temveč tudi konzument, obrtniško delo, pa tudi preskrbljen obrtnik v socialnem pogledu, kakor je to že izvedeno v naprednejših državah.

V razmerju napram drugim stanovom se obrtniki dalje oddaljujejo od položaja, ki bi bil zavidanja vreden. Naše pomožno osebje je zaščiten z mnogimi za nas težkimi zakoni, deloma tudi preskrbljeno za starost,

v glavnem pa socialno zaščiten. Obrtnik socialne zaščite nima, ni preskrbljen prisilno za bolezen, nezgodo, starost in smrt, kar vse bi pravzaprav moralo biti že izvedeno z novim zakonom o obrtih. Naša lastna škoda je, da to ni bilo izvršeno, ter bi od tega mogli že nekateri danes uživati koristi, celota pa bi bila preskrbljena, kajti socialne ustanove so vedno koristne in je razumljivo, da je treba za iste tudi doprinesati žrtve. Drugi stanovi n. pr. trgovski in industrijski ter gostilničarski imajo že po svojem bistvu gospodarsko boljši položaj, kot ga ima obrtnik, pa tudi čut za socialno osiguranje je bolj razvit, da se zaščilito drugi stanovi v tem pogledu sami, ko tega zakon ne predvideva.

Ni se čuditi, ko imamo v naših vrstah vedno več tovarišev, kateri so že pravzaprav za vse otopeli in jim je čisto vseeno, kaj se zgodi, ker dejansko ni storjenega še doslej ničesar, kar bi ustvarilo pogoje za nemoteno zaščiten obrtniško delo. Razmejitev med gospodarskimi stanovi ni izvedena, obrtniška dela niso zaščiten pred nelegalnimi izvrševalci teh del, pravtako pa tudi ne obrtnikov izdelek, da gredo težke vsote v izgubo, samo za to, ker obrtnikovih del — izdelek ni zakonito zaščiten, da bi dobil obrtnik plačano, kar jasno dokazuje potrebo zaščite obrtniškega izdelka in plačilo istega. Danes se žal dogaja, kar lahko izrazimo v številkah, da najmanj 20—30% obrtniških del nikoli ni plačanih iz enostavnega razloga, ker je procedura za plačilo potom upravnih in sodnih oblasti predolga, riskantna in često pogubna stvar za veliko število obrtniških obratov, kar pa bi vse odpadlo, če bi bili obrtniško delo in izdelek ter dolžnost plačila zakonito zaščiteni.

Obrtniki zahtevamo zaščite svojega dela, zakonito dolžnost plačila naročenega dela in izdelka, onemogočitev nelegalnega izvrševanja dela ter točno razmejitev izvajanja obrt-

niških del. To so osnovni pogoji, ki se jih da z malo dobre volje izvesti in ki v ničemer ne vstvarjajo privilegirane položaja obrtniku, temveč mu samo ustvarjajo pogoje za njegovo življenje. Ob takih pogojih bo mogoče obrtniku izpolnjevati tudi vse dolžnosti, ki se mu jih nalaga, ker bo z zaščitenjem obrtniškega dela dvignjena samozavest obrtnika, povrnjena dobra volja za delo in tako omogočeno tudi nadaljne uspešno napredovanje in razvoj obrti, posebno še, ker bo tako mogoče obrtniku zavarovati njegove interese in ustaliti njegov gospodarski ter socialni položaj.

Čas je že, da se merodajni činitelji zagnejo ter store potrebne ukrepe za obrtništvo, kajti to zahteva položaj obrtnega stanu, ki je bil in je še vedno ter bo temelj narodnega blagostanja. Samo od praznih govorov in fraz obrtništvo ne bo doseglo zboljšanja, potrebujemo dejanj v iznešenem smislu. Nikdo se ne more nazivati našim tovarišem in nikdo ne more trditi, da dela za obrtništvo, kdor resnično ne čuti z njim in mu ne ustvari pogojev, kakor bi bilo potrebno in kakor so pogoje ustvarili v mnogo bolj industrializiranih državah obrtništvo samo zato, da bo kot stan še nadalje ostal važen nacionalen faktor in da bo obrtniško ročno delo še vedno imelo sloves in pa poseben pomen.

Razmerje med nami obrtniki in drugimi stanovi in ostalimi poklici se mora čimpreje urediti, da ne bodo obrtniška masa in vsi sloji obrtniških poklicev še bolj otopeli napram vsem problemom, za katere bi vprav v sedanjih časih moralo imeti obrtništvo več smisla in zanimanja. Zahtevamo nujne rešitve obrtniških problemov v sodelovanju s pravimi predstavniki obrtništva in močnih ukrepov za izvedbo zaščite obrtniškega dela in izdelka, da bo naše razmerje uravnovešeno ter da bo zavzel obrtnik v vseh položajih družabnega življenja tisto mesto, ki mu pripada.

Trgovski kongres v Ljubljani

Jugoslovansko trgovstvo se sestaja te dni v Ljubljani k III. vsedravnemu trgovskemu kongresu, ki bo mogočna manifestacija trgovskega stanu naše države za svoje interese in mesto, ki temu važnemu gospodarskemu stanu med vsemi panogami gospodarstva pripada.

Ogromno delo predpriprav, ki so zvezane z uspešno izvedbo takega kongresa, kateremu bo Ljubljana priča prvič, mora zadiviti vse občinstvo, posebno pa to dobro občutimo gospodarski stanovi, posebej pa še obrtniki, saj predstavljajo kongresi posameznih stanov velike zajednice skupaj, važen forum na katerem stan ugotovi izvršena dejstva sklepov prejšnjih kongresov in si za bodoče začrta smernice. Trgovci so po svojem odrejenem položaju posredniki med proizvajal-

cem in kupcem-konzumentom ter jih je že samo temeljno pravilo postavilo, da je trgovec oni, ki kupi blago in ga nato proda z namenom, da pri tem nekaj zasluži. Prav odrejen položaj pa zahteva za cel stan kot tak enotnih smernic pri izvajanju poklicev vseh trgovskih vrst. V ožjem pomenu besede in ožjem smislu se uravnavajo prilike po posameznih krajih in območjih trgovskih organizacij. V splošnem pa se morajo odrediti norme za enotno nastopanje in izvajanje trgovske politike, kakor vsake druge po določilih najvišjih forumov, kar je v tem slučaju trgovski kongres.

Že po samem bistvu so trgovci posredovalci, da tako pridejo v stik z najširšim občinstvom in imajo priliko opazovati vse druge stanove in poklice od pro-

Moj odgovor

V „Obrtniku“ z dne 14. aprila t. l. je neimenovani pisec na strani 2. razpravljaj o polaganju mojsterskih izpitov. Mimogrede se je obregnil tudi ob nekega P. F. s skorajšnjo ugotovitvijo, da je ta P. F. (oziroma jaz, ki se zavedam, kdo je neki P. F.) trajno bivajoč na teritoriju Zbornice za TOI v Ljubljani protizakonito prišel do mojsterskega izpita za izvrševanje ključavničarske obrti. Izgleda, da ta člankar vsekakor ni o tem pravilno informiran, ker drugače bi skoraj ne mogel priti na dan s tako ugotovitvijo. Da pa bo javnost o vsem tem imela pravilno sodbo in ker tudi sam ne morem trpeti na tem, da bi se škodilo moji existenci, sem primoran o tem izpregovoriti svoje pojasnilo.

Najprvo navajam, da se nisem za pridobitev dovoljenja o izvrševanju moje obrti posluževal nobenih osebnih domen. Povdarjam tudi, da nisem pri tem bil deležen nikakršnih protekcij ali privilegijev, še manj pa, da bi na to poskušal vplivati z nepristojnimi in nedovoljenimi intervencijami. Vse te koncesije za izvrševanje moje obrti sem si pridobil na čisto legalen način, kar lahko dokažem s potrebnimi dokumenti. Mislim, da je Kraljevska banska uprava Savske banovine, že toliko merodajna inštanca, da ne bi dajala v tem primeru protizakonitih odločb. Če bi bilo vse to res, potem bi ravnala protizakonito tudi izpitna komisija na Državni obrtni šoli v Zagrebu, pred katero sem 22. januarja t. l. položil izpit za ključavničarskega mojstra.

Upam, da bodo zato interesirani činitelji z mojim pojasnilom zadovoljni, v nasprotnem slučaju pa jim še lahko nudim potrebne informacije in dokazila, ki so potrebna za razčistitev tega vprašanja, katerega se je nekdo lotil v tem listu, seveda samo v tem primeru, kar se tiče moje existence.

P. F.

Op. ur. Uredništvo radevolje objavlja prednji odgovor ne glede na to v koliko se nanaša imenovani članek o polaganju mojsterskih izpitov na prizadeto osebo, ker je članek splošen, ker govori o tem, kako bi se moralo postopati in kako se. Dejansko se vrše mnoge kršitve predpisov, kar tudi obrtnim in drugim upravnim oblastvom ni neznan. Na razpolago ima uredništvo mnogo dokazov (prepisov dokumentov) v vprašanju pridobitve mojsterskih uspo-

trična luč v današnji popolnosti. Že omenjeni Heinrich Göbel si je napravil takrat velik daljnogled, ki ga je ob jasnih večerih postavljal na ulico ter proti mali odškodnini dovoljeval ljudem, da so skozi njega ogledovali zvezde na nebu. Razen tega se je ukvarjal tudi s problemom električne razsvetljave in posrečilo se mu je, da je v stekleno hruško, iz katere je izčrpal zrak, namestil tanko trsko iz lesnega oglja. Tako narejene žarnice je uporabljal kot reklamo, da je privabljal ljudi k daljnogledu. Ni pa znal ceniti praktične vrednosti svojega početja. To se je zgodilo v letu 1855. Pri tem se ni oziral niti na svetilnost žarnice niti na porabo toka, ker je šlo pač samo za reklamo. Leta 1876. se je začel ukvarjati z električnimi žarnicami in l. 1880. je bila prva instalacija električne razsvetljave do vseh podrobnosti napeljana na parniku „Columbija“ in na pariški svetovni razstavi l. 1881. je bilo v obratu preko 1000 žarnic.

Seveda so se do današnjih dni žarnice še nekoliko izpopolnile, med drugim se je ogljena nit zamenjala s kovinsko in se je tako pridobilo na ekonomičnosti električnih žarnic. Leta 1892 je Dr. Aron v Berlinu napravil posebno žarnico na živosrebrno paro, katera je dajala zelo intenzivno luč.

Navedene zanimivosti iz razvoja elektrotehnike in iznajdbe tvorijo bitno osnovo za vsa nadaljnja raziskovanja in izpopolnjevanje elektrotehniške stroke, katere polje dela je ogromno, kar bo še bodočnost pokazala, saj so viri nepoznane elektrike v bistvu neizčrpani, vsled česar znanstveniki le s poskusi polagoma utirajo pot nasproti elektriki, ki jo vsi rabimo, se z njenimi blagodatimi čutimo, ne poznamo pa je še v njenem bistvu.

sobljenosti, oz. pripustitve k mojsterskim izpitom, ki prav dokazujejo, da je mnogo današnjih mladih mojstrov prejelo dovolilo za izvrševanje obrti nezakonitim in nelegalnim potom, kar je bil namen člankarja, opozoriti merodajne, če se je to že zgodilo, naj se v bodoče pazi, da se kaj takega ne dogaja. Prizadete po tem članku in pa one, ki se jih tudi za bodoče tiče to, opozarjamo naj spravijo v sklad z zakonom svoja dokazila, ki naj se tudi točno ujemajo z dejanskim položajem, pri čemer pripominjamo, da smo že imeli priliko ugotoviti, da se tudi pri oblasteh včasih tozadevno greši, kar ni v korist obrti ne tozadevni zakonodaji. V interesu obrti je, vsa nepravilno izdana obrtna dovolila in druga potrdila razveljaviti, ker za nikogar ne sme obstojati predprava, kajti zakon je edinstven, za vse enak in zato tudi izjem ne more biti, če pa so, je pa temu vzrok nezadostno postopanje prizadetih oblasti, ki izdajajo potrdila itd. pa jih zadostno ne preizkusijo. Le javno podvrženo kritiko bomo tudi take slučaje, ki niso v čast obrtniškega stanu na eni, na drugi pa ne v čast oblastem zdecimirali, da ne bo zlorab. Vsi obrtniki, obrtniške organizacije, ustanove in oblasti pa so poklicani, da pri tem pomagajo, ker se ne more vpletati za nikogar predpravic, temveč le strogih kazni za one, ki kršijo zakon.

Kongres slaščičarjev v Ljubljani. V sredo dne 8. junija se je vršil v dvorani Zbornice za TOI v Ljubljani III. vsedrjavni kongres slaščičarjev in medičarjev. Kongres je vodil predsednik g. Lubardić iz Beograda. Za ljubljansko sekcijo pa je govoril g. Vilar iz Logatca. Po uvodnih formalnostih in poslanih brzojavkah so podali poročila funkcionarji, s katerih se razvidi delo strokovne zveze te obrtniške stroke, ki se bori za svoj obstoj. Po obširnih poročilih in navedbah ter težnjah po spremembi nekaterih določil obrtnega zakona je bila sprejeta resolucija, s katero Kongres zahteva: 1. minister za trgovino in industrijo naj svoj odlok o razdelitvi dela med slaščičarsko in orientalsko-slaščičarsko obrtjo z dne 7. aprila 1936 razširi na vso kraljevino; 2. čim prej naj se s posebnim odlokom določi delovno področje pekovske obrti, 3. vsem banskim upravam naj se naroči, da gostilničarji in lastniki bifejev nimajo pravice, prodajati slaščičarske izdelke izven lokalov, prav tako ne smejo izdelovati in prodajati sladoleda; 4. v vprašanju sladoleda naj se čimprej spremeni točka 63 člena 23 obrtnega zakona; 5. navodilo ministerstva za trgovino in

industrijo, po katerem se slaščičarne uvrščajo med gostinske obrate, naj se čimprej umakne; 6. točka četrtega člena 76 predloga za spremembo obrtnega zakona naj se spremeni v tem smislu, da slaščičarni ostane značaj samostojne obrti, kakršna je od nekdanj; 7. do definitivne izdaje zakona o pobujanju šušmarstva naj se banskim upravam priporoči strožji postopek v vseh primerih, kadar gre za nezakonito izvrševanje obrti; 8. ulična prodaja sladoleda in drugih slaščičarskih izdelkov naj se povsod in brez izjeme prepove; 9. finančni minister se naproša, da se slaščičarski izdelki, ki jih izdelujejo slaščičarji kot obrtniki, oproste luksuznega davka.

Točno je treba izvrševati dolžnosti, katere obrtniška zadruga zahteva od zadrugarja.

(Po „Obrtničkem Vjesniku“, Zagreb.)

Zadrugarstvo je ideal! Zadrugarstvo je pokret! Zadrugarstvo se bori, da v narodnem gospodarstvu odstrani izkoriščanje materijelno slabih. Zadrugarstvo zahteva, da se v narodnem gospodarstvu pravilno plača vsako delo, toda odkloni vse kar nazivamo dobiček — profit. Zadrugarstvo to borbo izvaja preko svojih organizacij, ki so zadruge. Zadruge so organizacije onih ljudi, ki so prizadeti s prilikami ravnotežja v gospodarstvu t. j. s samim sistemom, ki v izmeni dobrin pozna profit. Vsi taki ljudje vseh stanov, ki se nahajajo v današnjem družabnem življenju, morajo biti pristaši takega pokreta, toda predvsem morajo izpolnjevati pogoje, katere zadrugarstvo od njih zahteva. Kolikor bo več takih in kolikor manj je onih izven zadružnih organizacij bo zadrugarstvo koristnejše menjalo odnose v gospodarstvu za koristi malega delovnega človeka.

Zadruga, kakor vsako človeško delo, more doseči ugodne rezultate šele tedaj, ko je organizirana od ljudi, kateri po vseh kvalitetah predstavljajo moralne osebnosti. Brez takih postane zadruga samo stroj, ki v svojem delu ne da ničesar koristnega, niti pozitivnega. Osnovno pravilo je, da se v zadrugarstvu združijo samo ljudje, ki so v vseh pogledih popolnoma neoporečni. Prav zato so zadruge pred drugimi nezadružnimi ustanovami, ki so postavljene na principih dobička, ustanove oseb, katere kot take tvorijo zadrugo. Pri nezadružnih ustanovah, katerim je cilj čim večji profit, se najdejo ljudje raznih pogledov in razumevanj, toda pri zadružnih posebno obrtniško-kreditnih in končno pri vseh ostalih ni vseeno, ali naj bo taka sestavljena od oseb, ki imajo razna moralna svojstva. Zadrugarji morajo biti ljudje z izgrajeno moralno osebnostjo, pri tem je treba raz-

ZANATSKA BANKA

Kraljevine Jugoslavije a. d.

Podružnica Ljubljana

Gajeva ulica 6.

Centrala Beograd

Delniška glavica Din 75,000.000

Udeležba države Din 30,000.000

Glavna podružnica
ZAGREB

Podružnica Sarajevo

Podeljuje obrtnikom in obrtnim podjetjem menična in hipotekarna posojila, kredite na tekoči račun, posojila na zastavo državnih vrednostnih papirjev, delnic Narodne banke in Priviligirane Agrarne banke.

Sprejema na obrestovanje vloge na hranilne knjižice in tekoči račun, katere izplačuje brez omejitve.

Upravlja imovino in fonde obrtniških ustanov in organizacij. Izvršuje vse ostale bančne posle

Brzojavni naslov: „Zanatska“ Ljubljana

Telefon štev. 20-30

Račun Poštne hran. štev. 14003

Obrtnice - obrtniki!

Obiščite razstavo obrtnih izdelkov, katero bo priredilo Združenje krojačev in krojačic za srez Radovljico na Jesenicah, v dneh 7., 8., 9. in 10. avgusta 1938.

Pozivamo naročnike za plačilo naročnine. Prosimo vse naročnike naj blagovolijo poravnati naročnino za naš list po položnici štev. 12.986.

V Ljubljani bo pričel poseben inkasant uprave s pooblastilom pobirati naročnino v prihodnjih dneh in prosimo za poravnavo istemu.

Posečajte Dom jugoslovanskih obrtnikov na Govejku!

